

El sector cultural a Catalunya

#SectorCulturalCTESC

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Barcelona, 3 de maig de 2023

CTESC

Índex de la presentació

- **Objectiu, estructura i metodologia**
- **Què s'entén per cultura i sector cultural**
- **La situació econòmica del sector cultural**
- **El mercat de treball del sector cultural**
- **Instrumentes i mesures per reforçar el sector cultural**
- **Consideracions i recomanacions**

Objectiu, estructura i metodologia (1/2)

Objectiu

Fer una aproximació a la situació del sector cultural centrant la seva mirada en dos elements cabdals:

- Com millorar les condicions de treball dels i les professionals del sector cultural
- Com millorar el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural

Estructura

- Resum executiu
- Introducció i metodologia
- Marc teòric
- Principals magnituds econòmiques del sector cultural
- Anàlisi del mercat de treball del sector cultural
- Polítiques culturals a Catalunya
- Recull d'experiències i bones pràctiques
- Aportacions per a una política cultural
- Consideracions i recomanacions

Objectiu, estructura i metodologia (2/2)

Metodologia

- **Revisió bibliogràfica i documental**
per delimitar el concepte de sector cultural, així com la seva evolució i els reptes als quals s'enfronta.
- **Combinació d'explotació estadística i anàlisi bibliogràfica**
per analitzar les principals magnituds econòmiques i el mercat de treball del sector cultural.
- **Anàlisi bibliogràfica i recursos on-line**
per descriure les polítiques públiques i explicar les experiències i bones pràctiques.
- **Anàlisi de disset compareixences**
dels àmbits institucional, acadèmic i professional, en la part d'aportacions per a una política cultural.
- **Grups de treball amb les organitzacions representades al CTESC**
per elaborar les consideracions i recomanacions.

Què s'entén per cultura i sector cultural (1/3)

La definició del concepte de cultura

- Ha sofert una **evolució** des del seu origen fins a l'actualitat, lligada al moment històric, polític i social.
- **Naturalesa polièdrica**, reflectida en definicions complexes: vinculada a formació, civilització, oci, ment i esperit.
- **Doble dimensió:**
 - **Social** (per identificar quelcom representatiu d'una determinada col·lectivitat)
 - **+ Individual** (essència creativa, element únic i irrepetible difícil de comptabilitzar).
- Definició de la UNESCO (1982):
 - Conjunt de trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o grup social.
- Aproximacions normatives a la provisió de béns i serveis culturals:
 - **Declaració de la cultura com a bé essencial** per al desenvolupament de la personalitat individual i col·lectiva
 - **i cultura com un dels quatre pilars per al desenvolupament sostenible de la societat.**

Què s'entén per cultura i sector cultural (2/3)

La delimitació del sector cultural

Abast

No existeix classificació única.

Les classificacions existents distingeixen entre:

- un **sector central** (estrictament cultural), i
- un **sector perifèric** (es transforma la font original de la cultura en béns o serveis a l'abast de la ciutadania).

Classificació **UE**: model dels **cercles concèntrics**

Delimitació estadística

Nou dominis culturals

(IDESCAT, a partir d'ESSnet-Culture, 2009)

Patrimoni, arxius
i biblioteques

Llibres i premsa

Arts visuals

Arts escèniques

Audiovisual i
multimèdia

Arquitectura

Publicitat

Altres serveis
relacionats amb
la cultura

Activitats
relacionades
amb la cultura

Què s'entén per cultura i sector cultural (3/3)

La delimitació del sector cultural

Delimitació conceptual dels dominis culturals

Tres grups

**Activitats
principalment vinculades
a la fase de creació
de la cultura**

**Indústries culturals
(es transforma
la font original de la cultura
en béns o serveis
a l'abast de la ciutadania)**

**Activitats auxiliars
que ofereixen productes
amb una elevada
connotació cultural**

La situació econòmica del sector cultural (1/7)

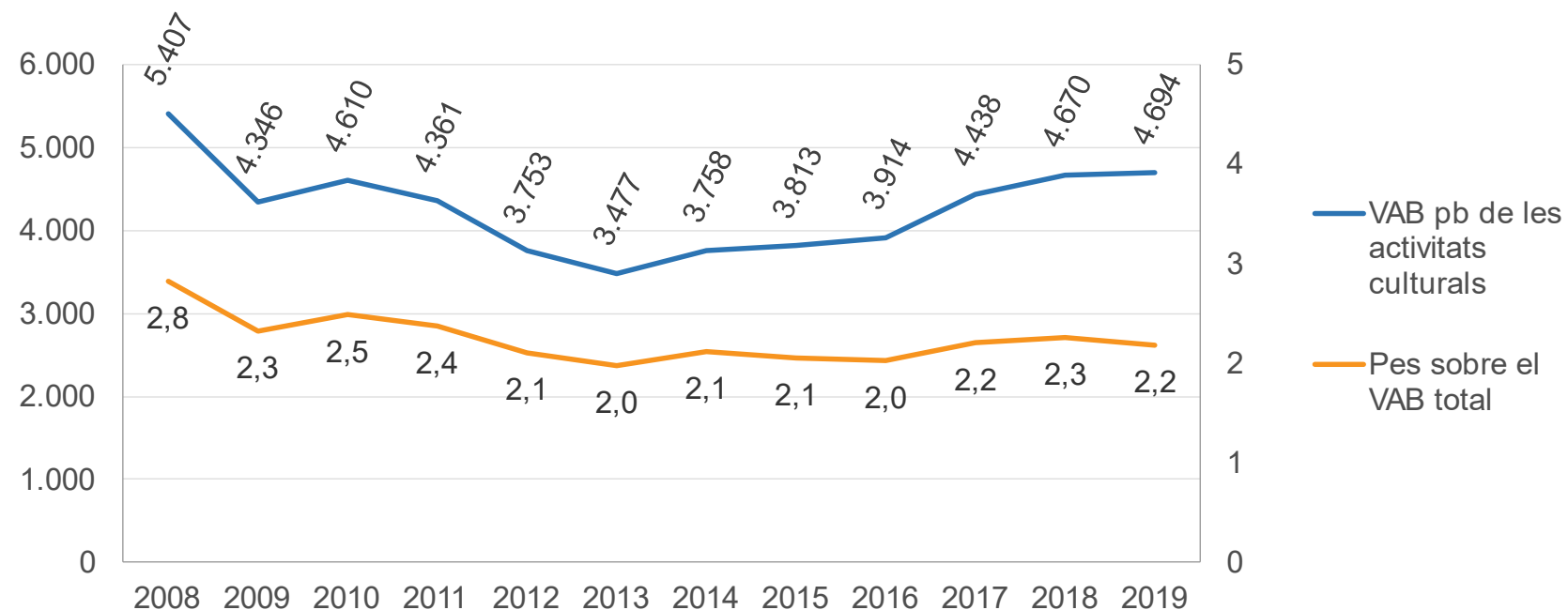
Valor econòmic generat a Catalunya per activitats culturals (2019)

4.694ME

El 2,2% del VAB

Evolució de l'agregat de les activitats culturals (2008 – 2019)

Pèrdua del pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia, especialment de les activitats del sector serveis

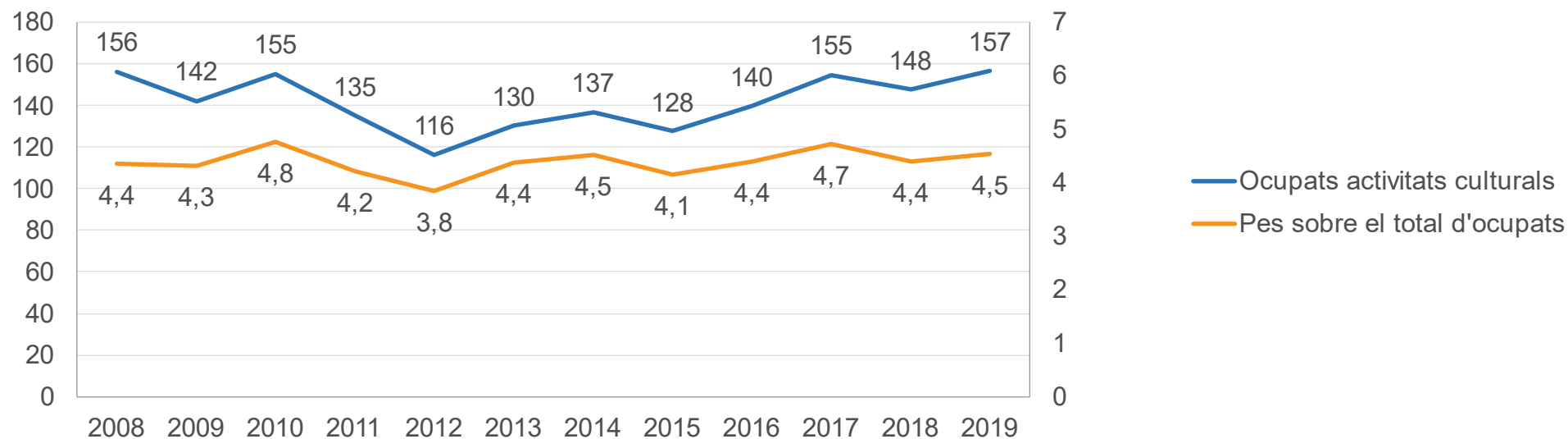

Unitats: VAB a pb en milions d'euros i pes de les activitats culturals en percentatges.
 Font: Explotació específica de l'àmbit cultural de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis. Idescat; Comptabilitat Regional, INE.

La situació econòmica del sector cultural (2/7)

Evolució de l'ocupació de l'agregat de les activitats culturals (2008 – 2019)

Les dades EPA mostren que **el creixement 2014-2019 tot just ha permès recuperar nivells previs a la crisi.**
 Les dades de l'Enquesta Estructural de la indústria i els serveis estima un creixement més reduït entre 2014-2019.

Unitats: Ocupats en milers de persones i pes de l'ocupació cultural en percentatges.
 Font: EPA, INE i Idescat; Anuari d'Estadístiques Culturals. Ministeri de Cultura i Esports.

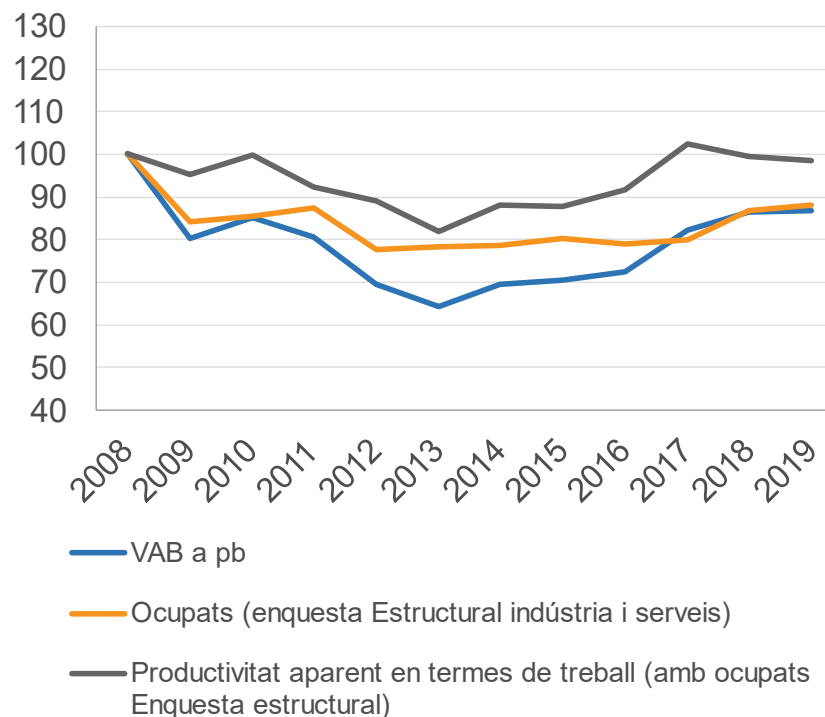
La situació econòmica del sector cultural (3/7)

Factors condicionants de l'evolució agregada (1/3)

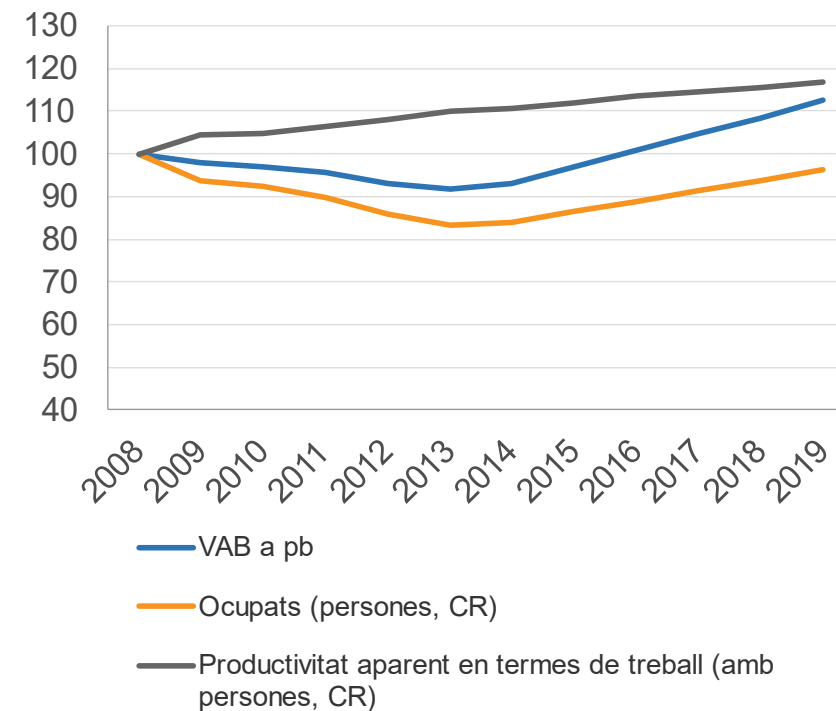
Productivitat

- Talent individual = consum temps treball
- Costós incorporar millores tecnològiques
- Difícil substituir factor treball per capital
- **Estancament 2008-2019:** lleugera reducció 1,5%

a) Activitats culturals, 2008 = 100

b) Tota l'economia, 2008 = 100

Unitats: número índex, 2008 = 100.

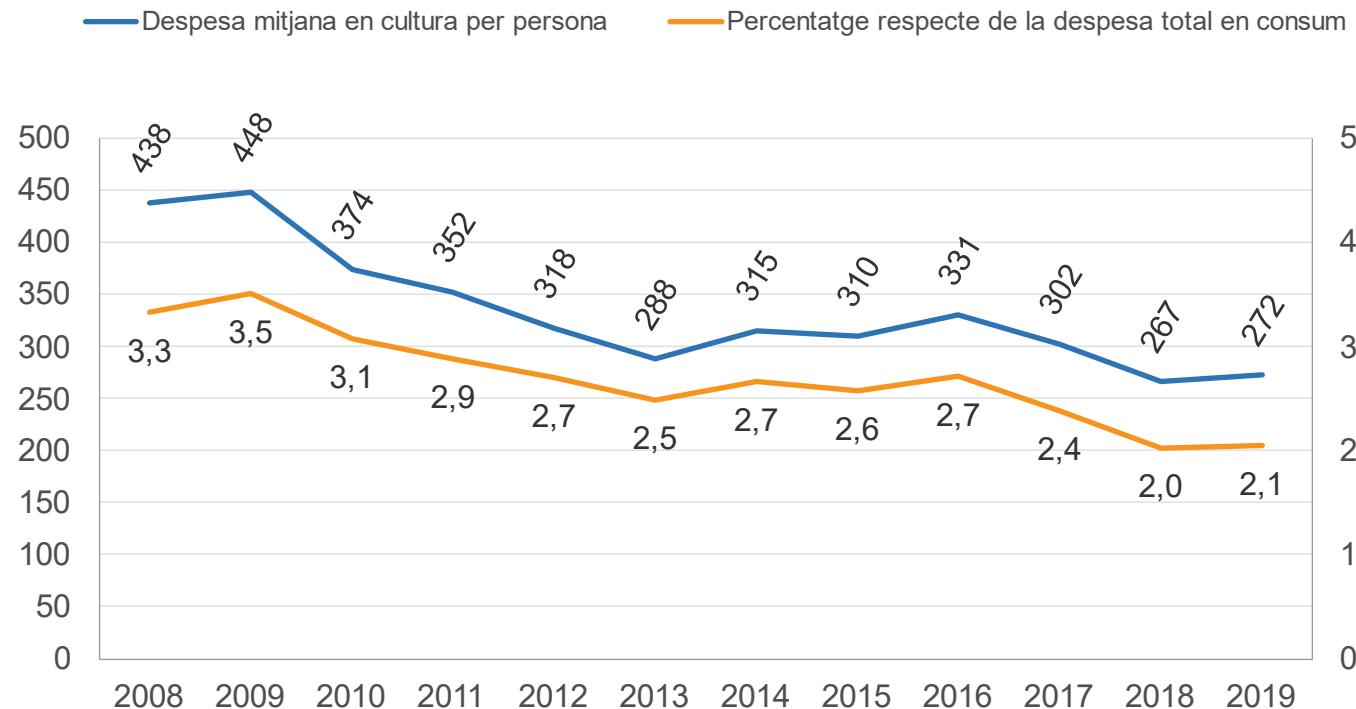
Font: Explotació específica de l'àmbit cultural de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis. Idescat; i Comptabilitat Regional, INE; i EPA, INE.

La situació econòmica del sector cultural (4/7)

Factors condicionants de l'evolució agregada (2/3)

Consum de les llars

- Demandes més inestables i sensibles a la renda disponible
- 2008-2019:
 - Reducció del **37,8%** del consum per càpita
 - Pes despesa cultura: de 3,3% a 2,1%
- Per grups de despesa:
 - Concentració consum: suport, equips i accessoris individuals i de tractament informació i equips telefonia mòbil i internet (50% despesa el 2016 al 60% al 2019)
 - Reducció despesa: es concentra en consum col·lectiu (espectacles i altres serveis culturals) i llibres i publicacions periòdiques (reducció més intensa)

Unitats: Despesa en per persona en consum cultural en euros corrents, i pes sobre la despesa en consum total en percentatge.

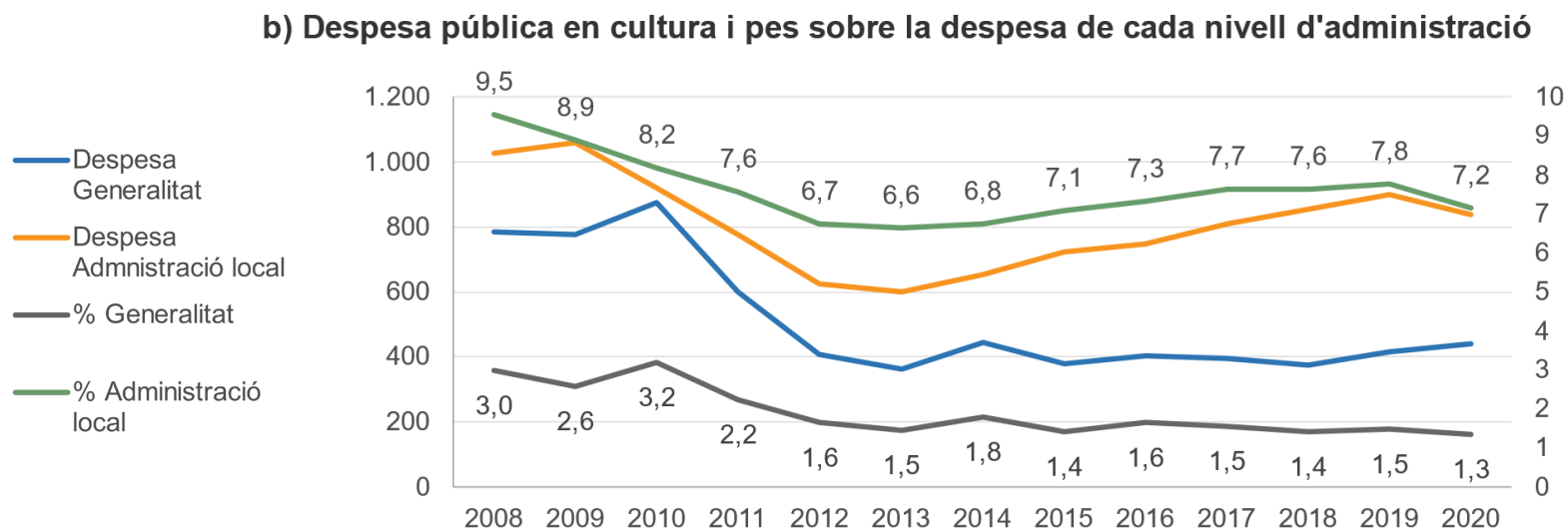
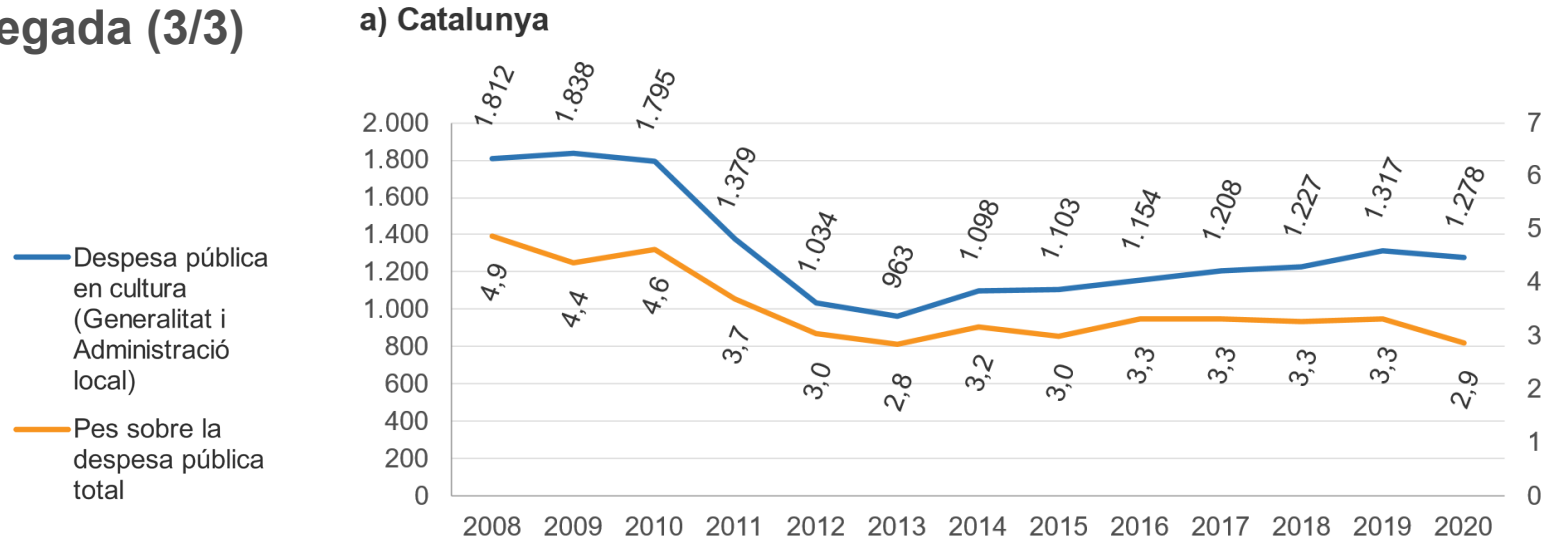
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'Explotació de l'Enquesta de Pressupostos Familiars, Base 2006, INE elaborada pel Ministeri de Cultura i Esports.

La situació econòmica del sector cultural (5/7)

Factors condicionants de l'evolució agregada (3/3)

Despesa pública en cultura

- Canvi significatiu a partir de la crisi financera 2008
- Reducció pes despesa pública en cultura: 4,9% (2008) i 2,8%/ (2013).** De 2014 a 2019: 3,3%
- Generalitat: pes despesa del 3% (2008) a 1,5% (2019)**
- Entitats locals: pes despesa del 9,5% (2008) a 7,8% (2019)**
- UE27: creixement despesa pública per habitant (7,6%)**
- UE27-Sud: reducció despesa pública per habitant (-17,8%)**
- Espanya: despesa pública per habitant el 19% per sota de la UE27**

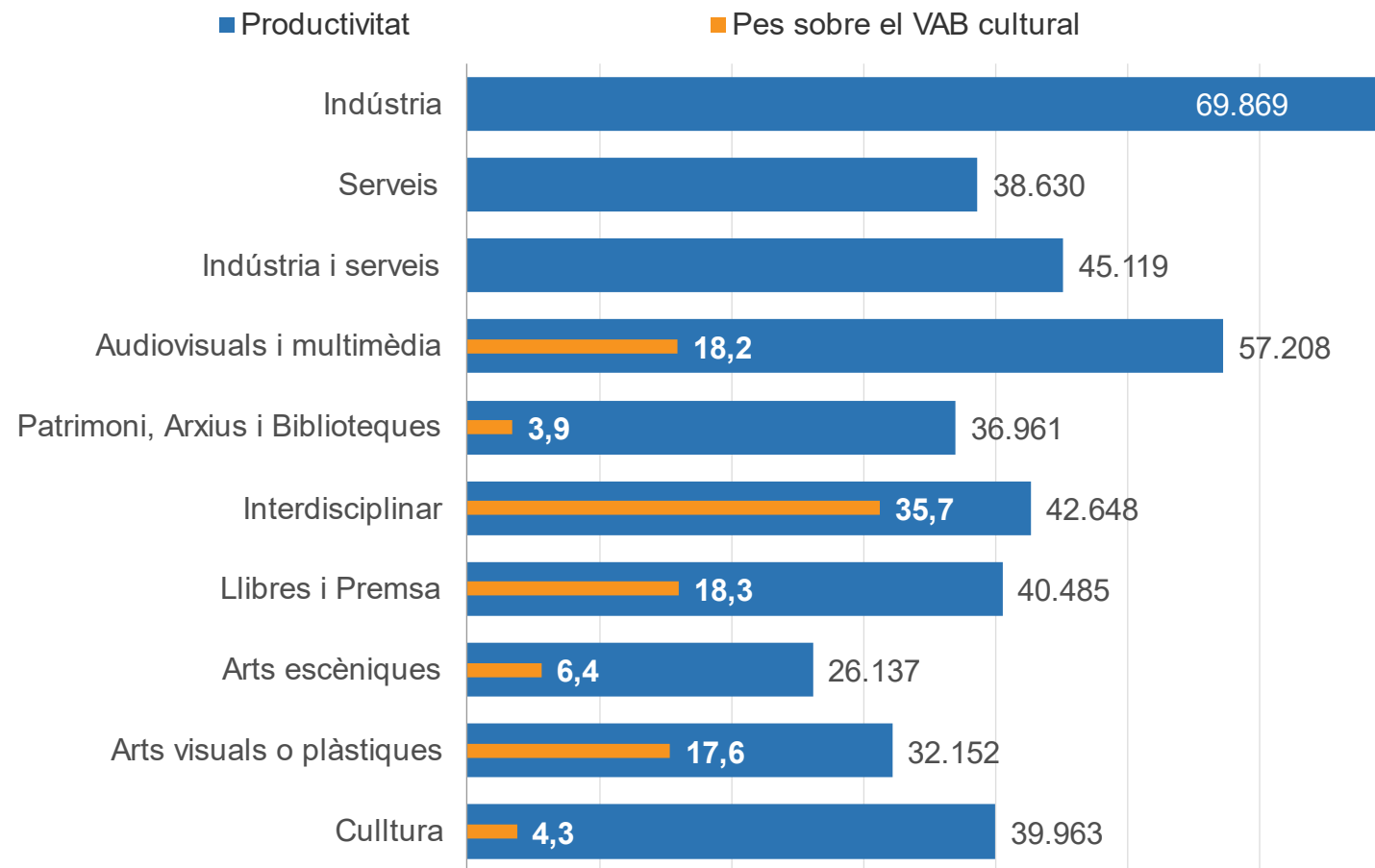
Unitats: Despesa pública en milions d'euros corrents, i pes sobre la despesa pública total en percentatges.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'estadística de Liquidació dels pressupostos de les Comunitats autònomes i de les Entitats locals del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

La situació econòmica del sector cultural (6/7)

Dominis i subbranques (1/2)

- **Renda per persona ocupada: 39.963€:** 11% inferior a mitjana agregat activitats industrials i de serveis
- **64% VAB cultural:** subbranques amb productivitat inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i serveis (concentren el 77,5% de la població assalariada del sector i el 90% del treball no assalariat)
- **Productivitat**

Unitats: VAB pb per ocupat en euros per ocupat, pesos sobre el VAB en percentatge.

Font: Elaboració pròpia a partir de explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitada per l'Idescat i Estadística estructural de les empreses. Idescat.

La situació econòmica del sector cultural (7/7)

Dominis i subbranques (2/2)

- S'han identificat **tretze subbranques d'activitat amb VAB per persona ocupada** significativament **per sota de la mitjana** de les activitats industrials i de serveis
 - = la despesa de personal per assalariat com un EBE corregit està per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, indicant, per exemple, dificultats per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de l'activitat, entre altres limitacions.
- Aquestes activitats:
 - Generen el **23% del VAB** .
 - Ocupen:
 - el **25,5%** de les **persones assalariades** i
 - el **64%** del **treball no assalariat** del sector cultural.

Arts escèniques

1. Arts escèniques
2. Activitats auxiliars
3. Gestió de sales d'espectacles
4. Fabricació d'instruments musicals

Arts visuals i plàstiques

5. Creació artística i literària
6. Activitats de fotografia
7. Serveis tècnics d'arquitectura

Llibres i premsa

8. Comerç al detall de llibres
9. Comerç al detall de periòdics i papereria
10. Activitats de traducció i interpretació

Audiovisuals i multimèdia

11. Comerç al detall d'enregistrament de música i vídeo
12. Lloguer de cintes de vídeo i disco
13. Reproducció de suports enregistrats

Font: Elaboració pròpia a partir d'explotació específica dels resultats de l'Estadística estructural d'empreses per a les activitats culturals facilitat per l'Idescat i l'Estadística estructural de les empreses. Idescat

El mercat de treball del sector cultural (1/2)

Població ocupada al sector cultural (2022)

180.000
persones
ocupades
a Catalunya

**5,2% de l'ocupació
a Catalunya**
i 23,2% de l'ocupació
al sector cultural a Espanya
(front al 17,2%
de l'ocupació total a Catalunya
respecte del total estatal)

41,7% dones
(front al 47,7%
dones ocupades
totals a Catalunya)

**Pes important de la
població treballadora
autònoma, del 30%**
(front al 15% del conjunt
economia)

10%
d'ocupació
no assalariada
a Catalunya
són del sector
cultural

Contractació al sector cultural

**Més
sensibile
al cicle
econòmic**

**Gruix de
contractació
al Barcelonès**
(10,9%
dels contractes
i 8,3%
de les persones
contractades a la
comarca, 2019)

Perfil de la població contractada (2021)

**Pes baix de les
dones (42,8%)
i de la població
de nacionalitat
estrangera (13,1%)**

**Pes elevat de població
amb formació
universitària (41,2%),
sobretot a ocupacions
parcialment integrades
(69,2%)**

**Mida de
les empreses
que contracten
més petita
que la mitjana**

**Es fa menys
ús d'ETT
que a la resta
d'ocupacions**

El mercat de treball del sector cultural (2/2)

Indicadors de qualitat de la contractació (2019)

Indicador	Totalment integrada	Parcialment integrada	Cultural	No cultural
Pes dels contractes indefinits	4,1	21,2	8,3	13,7
Durada dels contractes temporals (dies)	17,1	175,0	49,8	62,4
Pes dels contractes temporals < 7 dies*	39,8	12,1	32,2	28,1
Índex de rotació	3,0	1,4	2,3	1,9
Pes dels contractes a temps parcial*	20,6	51,9	30,5	36,3

(*) Fan referència a 2021

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del treball i model productiu

Qualitat contractació més baixa al sector cultural, sobretot en ocupacions totalment integrades

Persones demandants d'ocupació

- Evolució del sector similar a la resta d'ocupacions, però durant 2020 es registra un augment més intens al sector cultural, especialment a ocupacions totalment integrades

Instrumentos i mesures per reforçar el sector cultural (1/4)

Situació i reptes dels i les professionals de la cultura

Condicions de treball

- Temporalitat i irregularitat ocupacional
- Dificultat per generar drets de protecció social
- Obstacles a la mobilitat transfronterera
- Pitjors condicions de les dones

Relacions laborals

- Manca d'idoneïtat de la regulació de la relació laboral especial de l'artista (RD 1435/1985)
- Pes elevat del treball per compte propi (en alguns casos, "fals autònom")

Protecció social

- Regulació que no ofereix resposta completa a la singularitat del sector
- Manca de reconeixement de malalties professionals d'àmbit cultural

Representació del sector i negociació col·lectiva

- Dificultat per exercir els drets de representació i negociació col·lectiva

Fiscalitat

- Manca d'adaptació de l'IRPF a la intermitència i irregularitat dels ingressos
- Manca d'adaptació dels epígrafs de l'IAE a la realitat del sector

Formació per a l'ocupació

- Escassa per al sector
- Necessitat de reciclatge professional per digitalització
- Necessitat d'establir vies per a reconversions professional

Instruments i mesures per reforçar el sector cultural (2/4)

Instruments i mesures per millorar les condicions dels i les professionals de la cultura

Informe del Congrés per elaborar l'Estatut de l'artista

RD 26/2018

Mesures tributàries
i regulació de la cotització
en períodes inactivitat

RD llei 5/2022

Inclusió
del personal tècnic i auxiliar
i de l'entorn web i l'streaming

RD llei 1/2023

Compatibilitat
de la pensió de jubilació
amb l'activitat artística,
cotització reduïda
pel treball autònom
i atur especial d'artistes

RD 31/2023

Reducció de retenció
per baixos ingressos
i del tipus mínim aplicable
a la relació laboral
especial artística

Creació
del Cens d'artistes
de Catalunya

Instrumentes i mesures per reforçar el sector cultural (3/4)

Situació i reptes de les empreses i entitats del teixit cultural

Accés al finançament

- Pes important dels ajuts públics de tipus directe, preferentment subvencions
- Finançament públic insuficient
- Finançament privat a través del mecenatge

Estimulació de la demanda

- Tractament diferenciat en l'IVA de la majoria de béns i serveis culturals
- Diverses problemàtiques dificulten una presència forta de la cultura a l'educació

Enfortiment de la competitivitat

- Estructura del sector molt fragmentada que dificulta la cooperació i incideix en la capacitat professional
- Reforçar nous models de negoci, atraure nous públics i fomentar el coneixement i la innovació

Digitalització

- Ampliació de les vies per a la creació, distribució i accés a la cultura
- Bretxa digital
- Complexitat tècnica i econòmica que dificulta adaptar tota l'oferta
- Certa resistència de públic i professionals

Instrumentes i mesures per reforçar el sector cultural (4/4)

Instrumentes i mesures per reforçar les empreses i entitats del teixit cultural

Accés al finançament

- Ajuts públics i subvencions
- Prstecs i avals ICF i ICO
- Mesures de foment del mecenatge

Estimulació de la demanda

- Incentius al consum cultural a través de la fiscalitat
- Enfortiment de la cultura a l'educació
- Altres mesures

Enfortiment de la competitivitat

- Impuls a la internacionalització
- Foment del coneixement i de la innovació, nous models negoci i nous públics
- Reforç de la promoció

Digitalització

- Rebaixa de l'IVA de les publicacions electròniques
- Llei catalana de facilitació de l'activitat econòmica i llei estatal audiovisual
- Creació de la Direcció General d'Innovació i Cultura Digital

Recomanacions (1/6)

Polítiques culturals. Part general (1/2)

La política cultural a Catalunya necessita una estratègia a llarg termini amb objectius avaluables

- Impulsar un **Pacte nacional** per a la cultura i impulsar una visió estratègica a llarg termini que unifiqui acció pública
- Impulsar l'**avaluació** de les polítiques culturals
- Apostar pel sector cultural, no només amb recursos econòmics, sinó fent tasca de **sensibilització social** dels beneficis que genera per augmentar el reconeixement del sector i les persones que hi treballen
- Protegir l'**equilibri** entre una cultura orientada al mercat i una cultura amb finalitats socials
- Donar suport i potenciar les **iniciatives culturals del teixit social**
- Donar **rellevància** i vetllar per tota la cadena de valor dels dominis culturals
- Garantir el **dret de tota la ciutadania** a l'accés i gaudi de la cultura a tot el territori i impulsar la llei de drets culturals
- Exercir suport a la **cultura en català**

Recomanacions (2/6)

Polítiques culturals. Part general (2/2)

- Potenciar accés a **formació** cultural des de la primera infantesa i en estudis obligatoris i post obligatoris, amb orientació acadèmica, i augmentar oferta de places públiques d'estudis secundaris i superiors de disciplines culturals
- Impulsar urgentment el nou **Pla nacional del llibre i la lectura**
- Adoptar mesures per **evitar l'economia informal i frau laboral**
- Revertir la reducció considerable de la despesa pública en cultura dels darrers anys. Caldria equiparar la **despesa per càpita** en cultura a la mitjana dels països de l'UE
- Arbitrar mecanismes garantistes i de blindatge del **pressupost** en cultura i coordinar-lo amb els ens locals i estatals
- Millorar **coordinació** entre Departaments i amb l'àmbit local
- Dotar de més recursos a la lluita **contra la pirateria**

Recomanacions (3/6)

Polítiques adreçades als i les professionals del sector cultural

- Fer pedagogia per deixar d'associar vocació amb gratuïtat, reconeixent una **remuneració suficient**
- Implicar el sector públic en la creació d'**ocupació de qualitat**, millorant la contractació pública en àmbit cultural
- Impulsar **igualtat de gènere**
- Posar en marxa les mesures contemplades en l'**Estatut de l'artista** pendents:
 - Modificar la regulació laboral especial de l'activitat artística i tècnica (RD 1435/1985)
 - Adequar la tributació de l'IRPF, reformar l'aplicació del criteri de caixa de l'IVA i modificar l'IAE
 - Reconèixer les malalties professionals del sector i millorar les últimes reformes sobre prestacions i cotitzacions
- Afavorir les condicions per la **negociació col·lectiva** amb impuls del sector públic
- Aprofundir en el reconeixement de la **propietat intel·lectual** d'artistes i intèrprets
- Posar en marxa mesures per a que **formació per a l'ocupació** arribi i s'adeqüi al sector cultural i incloure al Catàleg de Qualificacions Professionals les professions artístiques encara no recollides
- Oferir eines de **reciclatge professional** i establir vies per a les reconversions professionals

Recomanacions (4/6)

Polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural (1/2)

- Afavorir produccions artístiques i culturals que es duguin a terme al **territori català**
- Impulsar mesures que afavoreixin la **internacionalització** d'alguns dominis culturals, com ara augmentar la seva promoció, públic potencial, qualitat i rendibilitat
- Substituir, en determinats casos, la política de subvencions a la producció cultural per **convenis o contractes-programa** ben dotats
- Dissenyar els **ajuts públics** en base a criteris objectius que no condicionin les obres dels creadors
- Cercar l'**equilibri** entre el suport a les grans estructures culturals i a les iniciatives més modestes o de menor rendibilitat
- Fomentar les **sinèrgies** i col·laboracions entre microempreses i petites empreses per assolir una mida que els situï en millors condicions
- Preservar la **iniciativa públicoprivada** com un dels motors culturals
- Disposar d'una llei catalana de **mecenatge**
- Incrementar les **ajudes al consum** cultural

Recomanacions (5/6)

Polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural (2/2)

- Afavorir línies de subvencions en consum cultural destinades als **col·lectius més desafavorits**
- Adoptar una **perspectiva inclusiva** en el consum cultural
- Fer polítiques per reforçar els **nous models de negoci** i de creació de **nous públics**
- Millorar la capacitat d'**adaptació tecnològica** del sector cultural
- Reforçar les **xarxes d'intercanvi i formació permanent** entre els centres de creació
- Disposar d'una programació estable de caire cultural en els mitjans de la **Corporació Catalana de Mitjans audiovisuals**, en horaris rellevants, que reflecteixi la diversitat del sector cultural
- Blindar la **inversió en continguts audiovisuals** de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals en el pressupost i en el contracte programa
- Utilitzar la posada en marxa de la nova plataforma digital de continguts audiovisuals en català "over-the-top" (OTT) que desenvolupa la CCMA, per tal d'agregar la major part dels **continguts de l'àmbit digital català**

Recomanacions (6/6)

Disponibilitat de les dades

- Millorar la disponibilitat de dades del sector cultural **per a tot el territori** i els diversos dominis que el componen
- Donar continuïtat a l'elaboració del **Compte Satèl·lit de la Cultura de Catalunya**, el darrer dels quals és del 2005
- Elaborar un **estudi sobre el comportament i composició de les rendes mixtes** (rendes de capital i de treball en el treball autònom) en l'àmbit del sector, desagregat per activitats

El sector cultural a Catalunya. Crèdits

Ponent

Ricard Bellera

Director

Xavier Riudor

Gestora

Cristina Boada

Autores i autors

Cristina Boada

Xavier Riudor

Diego Herrera

Virgínia Villar

David Mallafrè

Matias Vives

Membres del grup de treball

Ricard Bellera

Dolors Ferré

Camilo Tarrazón

Albert Ferrer

Salvador Guillermo

Sergi Valverde

Rosa Mª Puig Serra

Xavier Reboso

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Barcelona 3 de maig de 2023

CTESCC